

# EUROPA

## ERLIEBEA

Europako erliebea laua da oro har, traba fisiko gutxirekin (eta daudenak, Alpeak eta Pirinioak kasu, tradizionalki gaindituak izan dira). Bere ezaugarri nabarienetarikoak kostalde zatikatua da, irla eta penintsula ugariarekin; ondorioz, itsasoak eragin handia du kontinente osoan zehar.

Europako erliebean hiru egitura nagusi bereizten dira: lautadak, mendikate zaharrak (kaledoniarrek eta hertziniarrek) eta mendikate alpinoak edo berriak.

## **LAUTADAK**

### **1. Iparraldeko lautada.**

(Ingalaterra ekialdea; Normandia; Herbehereak; Alemania iparra; Danimarka; Polonia eta bertatik bi luzapen; Errusiarantz / Eskandinaviarantz)

Lautada partzialki inundatua da, glaziarren eragina jaso duena.

Ipar itsasorantz inklinaturik dago.

Garai hertziniarrean sortu zen, eta ez du indar tektoniko handirik jaso.

### MATERIALAK.

Metaketa jarraiaaren ondorioz osatutako materialak aurkitzen dira. Horrela, behean metamorfosi prozesu batetik pasatutako material gogorrak daude (garai hertziniarreko zokalo zaharra), eta hauek estaliz material gero eta bigunagoak, sedimentazioaren ondorioa (hondarrak, buztinak eta abar).

### ERLIEBEA.

Ez da erabateko lautada, aldapa paisaia baizik. Hainbat gunetan material gogorrak azaldu dira, higadurari erresistentzia handiagoa egiten diotenak. Ondorioz, altitudea 0-200 metro artean aldatzen da.

Lautada honen berezitasunetariko bat KOSTA da; oso progresiboki sartzen da itsasoan, eta ondorioz mareek eragin handia dute. Honen adibide argiena Holanda da (Rhin ibaiaren delta handia), itsas mailan edo honen azpitik, lurraldearen parte handi bat polderren bidez itsasoari irabazi zaiolarik.

Holanda eta Danimarka artean aunitz irla aurkitzen dira (irla frisoiak), itsas mailaz apur bat goitik ateratzen diren dunak oroz bat.

### **2. Zokaloak**

(Hegoaldetik iparrera doazen ibaiek markatzen dituzten sakanak; hegoaldea iparraldearekin konektatzen dute, mendizerren artean pasa eta ipar lautadan sartzen dira: Sena / Mosela / Mosa / Rhin / Main / Wesser / Elba / Vistula).

Material zaharren altxamenduen aldamenean hondoratutako guneak dira.

Gero, sedimentuz estalirik gelditu dira. Gune hauen eta mendigune zaharren artean hausturak ikusten dira, mendikate alpinoetan ez bezala.

Altitude baxuak eta klima epelagoak jarduera ekonomikoen garapena laguntzen dute.

### **3. Depresioak**

(Lisboa-Tejo / Sevilla-Guadalquivir / Ebro / Po / Toskana-Florentzia-Erroma / Akitania / Hungaria / Itsaso Beltza / Kaspiar sakonunea / Aral itsasoko sakonunea). Plegamendu alpinoen aldamenean hondoratutako guneak dira, hausturarik gabe.

Bertan jatorri sedimentarioko materialak aurkitzen dira, berriak beraz, erliebe laua areagotzen dutenak, erliebe erresidualek eragindako aldapatxoak kenduta.

## **MENDIKATE ZAHARRAK**

### **1. Mendikate hertziniarrak.**

(Massif central / Vosgoak / Ardennes / Oihan Beltza / Harz / Turingiako basoa / Bohemiak basoa / Sudeteak / Renania)

Mesozoikoan, lurralde hauek lautada handi bat osatzen zuten, erabat higatua. Plegamentu alpinoarekin (hemen ez zena horren gogorra izan), hausturak gertatu ziren materialetan, altxamenduak eta azpiko materialen azaleratzea eraginez.

#### **MATERIALAK.**

Horregatik, material zaharrak aurkitzen dira: granitoak eta eskistoak (azken hauek jatorri sedimentarioa dute, baina oso gogorturik egoten dira). Material kristalizatu hauek ahalbidetzen dute gune hauetan egotea Europako ikatz eta burni meatze handienak.

#### **ERLIEBEA.**

Plegamendu alpinoak eragindako altxamenduak eta ondorengo higadurak mendi baxuak sortu dituzte, 1000 metroko garaiera nekez gainditzen dutenak, oso biribilduak eta higatuak. Sarri sumendiak hurbil izaten dituzte. Altuera handienak Frantziako Massif central-ean aurkitzen dira, 1800 metro ingururekin.

### **2. Mendikate kaledoniarrak.**

(Irlanda / Gales / Eskozia / Norvegia).

Kaledoniar orogeniarekin sortu eta alpetarrarekin altxatutako mendizerrak. Oro har mendikate hertziniarren antzeko itxura dute, baina baxuagoak izaten dira. Fenomeno bolkanikoak ere ugariak dira (adibidez Erraldoien galtzada Irlandan). Latitudearen eraginez, landaretza eskasa izaten da, mendi biluzien paisaia eratuz.

Mineralak (burnia, ikatza) ugariak dira hemen ere, eta meatze hauen inguruan (gainera, ur ugartasuna zutenak) sortu zirelarik lehen gune industrializatuak: Birmingham, Liverpool, Manchester, Cardiff, Leeds, Glasgow.

## MENDIKATE ALPINOAK EDO BERRIAK

(Kataluniako kostaldeko mendilerroa / Pirinioak / Alpeak / Jura / Apeninoak / Alpe dinarikoak / Pindo / Karpatoak / Balkanak / Rodope)

Mediterraneo inguruan aurkitzen dira, orogenia alpetarra gogorragoa izan zen tokian.

### MATERIALAK.

Itsasotik altxatako materialak dira bereziki, jatorri sedimentariokoak: kareharria, margak, buztina, igeltsua, hondarra... oro har bigunak direnak. Material gogorragoak soilik indar oso handiko plegamendua pairatu zuten zonaldeetan aurkitzen dira: Pirinio eta Alpe gailurretan. Bertan, azpiko materialak gorantz atera ziren, besteek alboetarantz egin artean.

### ERLIEBEA.

Mendi plegatuak, malkartsuak.



## KLIMA

Europako klima oro har epela da, prezipitazio ugarirekin; ezaugarri honek giza jarduerak (nekazaritza – industria) garatzeko erraztasuna ematen du.

### 1. KLIMA MEDITERRANEOA.

Klima epela da, azpitropikala berez.

KOKAPENA.

Espania, Frantzia (Languedoc eta Provenza), Italia, Alpe Dinarikoak (Kroazia, Albania, Grezia) eta Turkiako alde mediterraneoak.

Udan, Saharako antizikloiak iparrera egitean, lehortea pairatzen dute eskualde hauek (maiatzetik irailera); udazkenetik aurrera berriz (urria, azaroa, abendua), prezipitazio gehienak kontzentratzen dira, kasu gehienetan oso bortitzak (*tanta hotza*).

Bataz besteko prezipitazioak 300-400 mm-koak izaten dira.

#### BARIANTEAK:

##### A) Berezko mediterraneoak.

Kostaldean ematen da, Lisboatik Itsaso Beltza bitartean.

TENPERATURAK. Urtarrilean 8-10° artean / Udan 25° inguru. Epeltasuna da nagusi.

PREZIPITAZIOAK. 400-600 mm, batez ere udazkenean. Udan lehortek ematen dira – antizikloiak gora egin, eta hainba gunetan (mendebaldean nagusiki), borraskek hezetasuna eragin dezakete udaberrian ere. S albuksen nagusiak: Frantzia (iparraldean dago, beraz, uda eta negu epelagoak izango ditu), Andaluzia, Portugal eta Lisboa (hauetan prezipitazio gehienak udan gertatuko dira).

##### B) Azpimediterraneoak.

Itsasotik apur bat barnerago ematen dira, eta kontinentalizazio prozesu txiki bat antzematen da. Portugal eta Espainia barnealdean, Apenino inguruetan, Bosnia & Hertzegobina eta Grezian.

TENPERATURAK. Neguan 5-7° artean / Udan 28° inguru.

PREZIPITAZIOAK. Berdin, garai berdintsuetan.

##### C) Mendikoa.

1500m-ak gainditzen dituztenak: Cordillera Cantabrica, Leon, Pirineoak, Apeninoak, Alpe Dinarikoak, ...

TENPERATURAK. Negu oso hotzak / Udan 15-20° artean / Eguneko kontraste handiak – oso aldarra (mendiaren arabera).

PREZIPITAZIOAK. Neguan oso handiak / Udan egunekoak (ekaitzak).

## **2. KLIMA ATLANTIKOA.**

Eremu klimatiko honen ezaugarri nabarmenena hezetasun handia da. Aldakorra da, Islandiako beherapen termikoaren menpe dagoelarik. Ez du urtaro lehorrik, 900-1500mm bitartean.

KOKAPENA.

Portugal, Espainia, Frantzia, Belgika, Herbehereak, Alemania, Danimarka eta Norvegiako erlantz atlantikoak eta Britainiar Irlak.

Atlantiar itsasotik urtaro guzietan eta erraz sartzen dira borrasak; ez dago lehorterik. Desberdintasunak batez ere latitudearen arabera ematen dira.

### **BARIANTEAK.**

#### **A) Hezea eta freskoa.**

Britainiar Irletan.

PREZIPITAZIOAK. Konstanteak dira urtaro guzietan, borrasak Islandiaren (udan) eta Irlandaren (neguan) artean mugitzen direlako.

Bataz besteko prezipitazioak 1500 mm-koak dira, ekialdeko kostaldeetan izan ezik (bertan 700 mm-koak izaten dira) Londres eta Dublin dira eszeptzioak, hauetan 600mm besterik ez dira izanten, haize masen deskarga direla eta.

TENPERATURAK. Udan 15-17° artean / Neguan 3-6° artean.

#### **B) Hezea eta beroa.**

Bretainiatik Portugalera (Oporto) eta Brest - tarte horretan oso aldakorra den arren.

PREZIPITAZIOAK. Aurrekoaren berdintsuak. Urte osoan zehar, urtaro lehorrik gabe. Udan, Azoreetako antizikloiaren eraginez, urriagoak dira, eta neguan ugariagoak, fronte polarrak hurbiltzen direlako. Bataz besteko prezipitazioak 900 eta 1500 mm artekoak dira.

TENPERATURAK: 6-9° Neguan/ 15-20° Udan

#### **C) Erdi-hezea eta beroa.**

Frantzia erdialdean.

PREZIPITAZIOAK. 800 mm inguru.

TENPERATURAK. Neguan 4° inguru / Udan 18-20° artean.

#### **D) Iparatlantiar inguruetako mendialdeko klima.**

Irlandan, Eskozia iparrean, Norvegian. Itsasora begira dauden mendialdeetan ematen da.

PREZIPITAZIOAK. 1500 mm baino gehiago.

TENPERATURAK. Neguan 1-3° artean / Udan 13-15° artean.

### **3. KLIMA AZPIKONTINENTALA.**

Klima atlantiarraren eta kontinentalaren arteko trantsizio gunea da.

KOKAPENA.

Alemania ekialdea, Polonia mendebaldea eta Txekia; Po bailara.

Anplitude termiko ertaina eta prezipitazio ertainak (600-700 mm, ugariagoak udan Siberiako borras karen eraginez) ditu ezaugarri.

**BARIANTEAK.**

#### **Klima alpinoa.**

Alpe eta Karpato mendietan.

PREZIPITAZIOAK. Urtaro guzietan oso ugariak.

TENPERATURAK. Negu oso hotzak, 0 azpitik aunitz gradu. Udan 5-10° bitartean, baina uda oso motza da.

### **4. KLIMA KONTINENTALA.**

Itsasoko eragin txikia jasotzen duten eskualdeetan ematen da.

KOKAPENA.

Europa barnealdean; Ekialdea, Errusia.

**BARIANTEAK.**

#### **A) Azpiatlantiarra.**

Benelux, Frantzia ekialdean, Alemanian (Berlin eta Munich bitartean), Danimarkan, Belgika eta Holandan.

Uda motzak izaten dira.

PREZIPITAZIOAK. 500 eta 700 mm artean.

TENPERATURAK. Tarte handiagoak; neguan, Siberiako antizikloiaren eraginez, 0°.

#### **B) Kontinental errusiarra.**

Polonia ekialdetik Uraletaraino, Suedia ekialdea eta Finlandia barne.

PREZIPITAZIOAK. Neguak nahiko idorrak dira Siberiako antizikloiagatik, baina udan borras ka nagusitzen da Siberian, eta prezipitazioak ugaritu egiten dira. Bataz besteko prezipitazioak 400-600 mm-koak dira (urriak), gero eta idorrakoak egiten direlarik ekialderantz joan ahala. Bertan, lehen estepagunak aurkitzen dira.

TENPERATURAK. Kontraste handiak dira ezaugarri nabarmenena. 4 eta 6 hilabete artean (azarotik apirilera), bataz besteko tenperaturak zero azpikoak izaten dira (-5 eta -15° gradu artekoak). Udan bataz beste 20° izaten da. Eguneko kontrasteak ere handiak izaten dira.

### C) Kontinental danubiarra.

Austria, Hungaria, Serbia, Errumania eta Bulgarian.

PREZIPITAZIOAK. 400 eta 600 mm artean, nagusiki udaberrian (Mediterraneoko borrasken eraginez) eta udazkenean (*tanta hotza*).

TENPERATURAK. Negu hotzak (-2 eta -5° artean), uda beroak (20-25°).

## 5. KLIMA POLARAK.

Zirkulu polar arktikotik iparrera gelditzen diren lurretan (Islandia, Norvegia, Suedia, Finlandia eta Errusia iparrean). Bertan, baldintza klimatiko gogorrek zaildu egiten dute giza asentamenduen eta jarduera ekonomikoen garapena.

Beraz, Europako klimak hainbat faktore natural mesedegarri eskaintzen ditu, oro har, asentamenduetarako eta jarduera ekonomikoetarako; klima epelak dira, prezipitazio ugariarekin. Baina nekazaritza eta industriaren garapen oso hedatuak, eta gainera denbora oso luze batean zehar, faktore natural mesedegarri horiek aldatzea ekarri du, eta egun hainbat arazo ekologikoren ondorioak nabaritzen hasten ari dira:

- DESERTIZAZIO PROZESUA (hegoaldean). Gizakiak landaretza naturala transformatzearen ondorioa, industriak eta giza aglomerazio handiek eragindako kutsadura ambientala eta berotegi-efektuak indartua.



- EURO AZIDOAK (batez ere iparmendebaldean, Holandan, Alemanian edota Danimarkan, industria-kontzentrazio handia duten eskualdeak baitira). Atmosferan azido anhidrikoa pilatzen da; hau euriarekin erortzean, landaretzarengan kalte handiak eragiten ditu. Horrela, garai batean Europako baso hostoerorkor handiena Oihan Beltza baldin bazen, egun Irati da, lehendabizi-koan euri azidoak landaretzaren parte handi bat hil baitzuen.

- IBAI ETA KOSTALDEEN KUTSADURA. European, kutsadura maila kezagarriak ez dituen kostalde bakarra Islandia irlarena da.

## POPULAZIOA

Europak 500 milioi biztanle inguru ditu (kontestu orokorrean 700 eta Turkiarekin 800 milioi) XXI. mendearen hasieran, eta Europar Batasunaren bataz besteko dentsitatea 135 biztanlekoa da km karratuko.

Hala ere, biztanleria hori ez da homogeneouski banatzen, eta oso kontzentratua dago, nagusiki mendebaldeko Europan. Horrela, Belgika eta Holanda bezalako herrialdeek 200 biztanle baino gehiago dituzte km karratuko. Populazio handiena duten herriak Errusia (140 milioi biztanle) Alemania (80 milioi), Britainia Handia (70 milioi), Frantzia (65 milioi), Italia (59 milioi) eta, neurri txikiagoan, Espainia (46 milioi) eta Polonia dira. Horrela, biztanleria hori lau ardatz nagusitan kokatzen da:

A)EUROPA ERDIALDEKO ARDATZA, gune nagusi hauek zeharkatuz:  
Liverpool, Leeds, Manchester, Birmingham, Londres, Paris (eta Île-de-France eskualdea), Belgika eta Holandako hiriak (Amsterdam, Rotterdam, Bruselas), Estrasburgo, Rhin bailara (Alemaniako Rhin-Ruhr eskualde urbanoa: besteak beste Essen, Düsseldorf, Kolonia, Bonn / Dortmund, Frankfurt, Stuttgart), Lyon, Geneva, Zurich; Alpeak zeharkatu eta jarraipena du Po bailaran (Milan, Turin, Genoa eta Florenzia).

B) EUROPA EKIALDEKO ARDATZA, aglomerazio nagusiak hauek dituena:  
Berlin, Dresde, Leipzig, Praga, Krakovia, Lodz, Munich, Viena, Bratislava, Budapest, Bukarest, Lvov (Ukrania), Vartsovia, Minsk, Kiev eta Moskuk

C) ATLANTIAR ARDATZA, Belfast, Cardif, Nantes, Burdeos, Euskal Herria, Oviedo, Gijon, Acoruña, Oporto eta Lisboa.

D) MEDITERRANEOKO ARDATZA, honako gune nagusiekin:  
Alacant, Valentzia, Bartzelona, Montpellier, Marseilla, Niza, Genoa, Flortentzia, Erroma, Napoli.

E) BASAMORTUKO DIAGONALA, eskualde honetan gehienez 50 mila biztanletik behera.

## **BARNE HAZKUNDEAREN MURRIZKETA**

Belaunaldia ez da berritzen ari, Europa zaharra da, munduko kontinenterik zaharrena. Europearrek haur gutxi edo haurrik ez izatea erabaki dute. Joera hau horain dela 50 rte hasi; izan ere, 1968 inguruan Baby Boom bat gertatu zen, eta hortik aurrera eredu eskandinaviarra nagusitu zen, hau da, ahalik eta seme gehien edo Jainkoak emandako haina seme izan ordez, emakumeko 2,1 seme izatera pasa ziren. Hau ondoren Alemania bezalako lurraldeetare hedatu zen eta azken urteen buruan Bretania, Frantzia, Mediterraneo, etab.-era zabaldu da. Espainia eta Italiare 1985 urte inguruan iritsi zen joera hau. Nagusiki aldeketan herrialde komunistetan emango da lehenik, batez ere Berlingo harresia erotzearekin batera. Hala ere, prozesu honek eragin ezberdina izango du herrialdeen arabera.

Haustura hau immigrazioarengatik makillatuta dagoen arren, hurrengo urtetan ondorio larriak pairatuko ditugu; izan ere, ez gara bezain beste izango jubilazioak ordaintzeko.

Europar umerik ez egotearen hainbat arrazoi daude:



-Emakumearen lan inkorporazioa: haurrakberandugo edukitzen dira, gutxi gora behera estabilitate ekonomiko bat izan arte, bizi kalitateta bermatzeko aburuz. Emakumeek batz best 30 urterekin hasten dira ama izaten (media zaharrena), eta 4/1 haurrik ez izatea erabakitzen du.

-Krisi ekonomikoak: lanik ez egoteak diru falta ekartzen du, eta beraz familia bat mantentzeko zailtasunak.

Famili mota berria tradizionala da, bikotea hurrekin, alegia. Hala erealdaketak gertatzen ari dira, ezkontza arloan baez ere: ezkontza kopurua jaitsi egin da (%o 5,1) – “pareja de echo”, bakarrik bizi direnak, batera bizi direnak baino ezkontzen ez direnak, haurrak izatekotan izan eta ondoren ezkontze direnak, dibortzioak, etab; gainera, beranduago ezkontzen dira (5-6 urteko atzerapenarekin lehen zegoen ereduarekin konparatura), honek haurrakizateko urte biologiko onenak galtzea dakar. Famili mota hau ugariena den arren, batzuetan ere hautsi egiten da: alargunak, bakarrik bizi direnak, dibortziatuak, bakarrik bizi den adineko jendea, etab. eta eszepzio hauek geroz eta gehiago ugaritzen ari dira.

Hilkortasunari dagokionean, hau aztertzeko bi unitate nagusi erabiltzen dira: hilkortasun tasa gordina eta bizitza itxaropena. Azken hau altua da, izan ere, Europa herrialde garatu bat izatean medikuntza etjlikadura, etab ere garatua dugu (gizonak 75 urte eta emakumeak 81 urte inguruan). Japonia da Europako bizi itxaropen tasa gaitzen duen munduko herrialde bakarra. Europan zehar ez dago desberdintasun garrantzitsurik, orokorrean osasun zerbitzu eta elikadura minimoak betetzen direlako. Hilkortasun tasa globalki jaisten ari da, osasunaren kontrolarengatik eta haurdunaldi eta haurtzaroan eramaten den kontrolarengatik (haur hilkortasun tasa Europan %o 5). Gainera, zaharren adina geroz eta altuagoa da, osasun zerbitzuek pertsonaren bizitza geroz eta gehiago luzatzea dutelako helburu nagusi (gastu publikoaren gehiengo honera bideratzen da, eta arazo nagusia gerz eta 80 urteko pertsona daudela da, eta gu ez garela hauen ososuna eta bentsioak ordaintzeko behar bezain beste). Hortaz populazio piramideak alderantzizko hirukiaren geroz eta antza gehiago izango du. Hala ere, aipagarria da hilkortasun tasa geroz eta handiago dela hiri bizitza, bihotzekoak, pulmoniak, etab. eraginda.

Horrela, Europar Batasunean batz besteko hazkunde naturala oso baxua da (hilkortasun eta jaiotze tasa ia berdina dira – mundu mailan gutxien hazitzen den herrialdea dugu Europa - % 0-0'1 artean), immigrazioarekin konplementaturik % 1'5-2ko hazkunde erreala ematen duena. Dena den, herrialde desberdinetan ez da egoera bera aurkitzen:

- Herrialde batzuek hazkunde natural positiboa mantzitzen dute oraindik ere, eta gainera immigrazio handi samarra jasotzen dute. Britainia Handiaren, Herbehereen eta, nabarmenki, Frantziaren kasua da.

- Beste batzuek, berriz, hazkunde natural oso txikia dute, kasu batzuetan negatiboa, eta immigrazioari esker hazten da hauen biztanleria: Espainia, Italia eta Alemania dira adibide aipagarrienak.

- Eta, hirugarren multzo batean, saldo negatiboa izateaz gain emigrazio herrialdeak direnak aurkitzen dira: Errumania, Hungaria edota Bulgariaren kasua.

Honetan bost errealtate ezberdindu ditzakegu:

#### A) IPAR EUROPAKO ESTATUAK.

Herrialde hauek (Danimarka, Norvegia, Suedia) izan ziren biztanleriaren galera eta zahartzea lehendabizi pairatu zutenak, eta aurreko urteetan biztanleria asko galdu dute; baina familiaren aldeko politika sozialak martxan jarri eta egun ugalkortasun tasa berreskuratu egin da (2 haur emakumeko). Immigrazioa asko

kontrolatzen da, baina hala ere saldo positiboa da. Horrela, herrialde hauek biztanleria mantendu edo apur bat hazten da.

#### B) EUROPA ERDIALDEA.

Honetan jaitsiera ez da hain sakona, 1,7 inguruan, beraz hauek belaunaldia berritzeko gertuago daude, gainera, jaiotzak sustatzeko planak jarri dituzte martxan.

#### C) ALEMANIA da salbuespen handia.

Immigrazioa alde izan arren, herrialde horrek oso ugalkortasun tasa txikia du, eta aurreikuspen guzien arabera biztanleria-galera nabarmena pairatuko du.

#### D) MEDITERRANEOKO ESTATUAK.

1,3 tartean. Espainia eta Italia bezalako herrialdeetan, hurrengo urteetan biztanleria galtzea da ziurra. Herrialde horiek Iparraldeko beste herri batzuk baino biztanleria gazteagoa dutela erakusten du adin-piramideak, baina haurrik ez.

Ugalkortasun tasa oso baxua da (Euskal Herrian, esate baterako, 0'9 hurrekoa da emakume bakoitzako), eta immigrazioa alde izan arren, honek ez du joera hori konpentsatzen. Espainiak 6 milioi biztanle galduko dituela aurreikusten da; Italiak 16.

#### E) EKIALDEKO ESTATUAK.

Errepublikak Baltikoen, Errusiaren edota Ukrainaren kasua da. 90eko hamarkadara arte erregimen komunisten menpe egon ziren herrialdeak dira, eta ugalkortasun tasa oso kontrolatua zegoen; 2'2, 2'3 haur izaten ziren batazbestekoak, emakumeko, eta 60ko hamarkadako boom demografikoa adibidez ez zen nabaritu.

Egun, ugalkortasun tasak oso baxuak dira (1'2, 1'3), eta ez dute generazioen berritzea ahalbidetzen; gainera, herri emigranteak dira.

Ondorioz, biztanleria galtzen dute.

## IMMIGRAZIOA

Immigrazioa ez da ohiko fenomeno izan Europan XX. mendera arte, eta azken hamarkadetan hazkunde handia izan du; honen aurrean kontrako erreakzioak sortu dira helmuga herrialdeetan. Hala, neofaxismoaren eta eskuin muturraren gorakada handia nabari da, horretan oinarritzen baitu bere diskurtsoa.

Immigrazioa XX. mende erditik aurrera nagusitu da Europan.

-1950etik aurrera, kontinente barneko mugimenduak hasi ziren, errenta altuena zuten herrialdeetarantz: Frantzia, Alemania eta, neurri txikiagoan, Suitza, Belgika edota Holandara. Horrela, 1965. urterako Europako biztanleriaren % 1'5 immigrantea zen. 1980ko hamarkadara arte fenomenoak ezaugarri horiek izaten segitu zuen; Europako immigrante gehienak (kolonietan jatorria zutenak salbu) europar periferiatik etortzen ziren Europako ardatzara. Adibidez, Frantziar portugesez kolonia handiak sortu ziren, edo Alemanian espainiarrenak.

-Handik aurrera, joera aldatuz joan zen, eta immigranteak kontinentez kanpotik etortzen hasi ziren, baita immigrazio-tradiziorik ez zuten herrialdeetara ere. 2010. urterako, Europako biztanleen % 5 zen immigrantea, eta horien erdiak bakarrik zuten jatorria Europar Batasuneko beste herrialdeetan. Hauei ilegalki dauden beste immigrante-multzoko handiak batu behar zaizkie, baina arlo honetan ez dago datu fidagarririk.

Immigrante hauen portaera demografikoari dagokionez, jatorrizko herriaren ohiturak ekartzen dituzte, normalki bertakoa baino jaiotza-tasa handiagoarekin; baina bigarren belaunaldikoek dagoeneko harrerako herrieko ohiturekin parekatzen dituzte (Alemaniako turkiarren kasuan ikusten da). Orain batz bestea 25 urteko emmigranteak datozte, hortaz, 40 urte dituzte kotizatze, aberastasuna sortzen duena

-Etorkizunari begira, immigrazioen jatorrizko herrialde bezala bi fokoa indartzen ari dira:

alde batetik, estimazioen arabera 15 milioi inmigrante jasoko ditu Batasunak Ekialdeko Europatik (bai EB barnekoak, errumaniarrak edo poloniarrek bezala lurralde osoan trabarik mugitzeko aukera dutenak, eta bai herrialde mugakideetakoak, adibidez ukrainiarrak edo bielorrusiarrak); bestetik, Afrika beltzeko inmigranteak gero eta ugariagoak dira (bereziki Gineako golko herrialde pobreetakoak, jaiotza tasa oso handia dutenak, baina ekonomikoki eta azpiegiturei dagokionez oso herri pobreak direnak. Ondorioz, biztanleak bortxaz ateratzen dira, bizimodu baten bila. Immigrazio masibo hau mugatzeko modua jatorrizko herrialdeetan inbertitzea izango litzateke.

## HAZKUNDE BEHERAKADAREN ONDORIOAK

- Populazio aktiboa gero eta zaharragoa da, eta jaisten joango da (hau aldatzea oso zaila izango delarik). Honek, esperientzia gehiago suposatzen arren, soldata (eta, ondorioz, kostu) handiagoak esan nahi du, eta dinamismoak, formatzeko gogoak eta ahalmen fisikoak (produktibitateak, oro har) behera egitea.

- Populazioaren zahartzearekin, hauen bizi-maila bermatu behar da, zergak haziz. Soldaten % 40 zergatan doa, kontsumoko zergak gehitu behar zaizkio horri; honek guztiak enpresen konpetitibitatea murrizten du.

-Giza ondorioak:

Populazio zaharragoa kontserbadoreagoa izaten da; alderdi kontserbadoreen bozkak handitzea antzematen da.

Era berean, gobernu batek momentu batean erretiratuen aurkako erabaki bat hartu behar baldin badu, erreakzio bortitzak jasoko ditu.

Arlo honetan, Espainiako gobernuak bere egin du Europar Batasunaren politika, adibidez erretiro-adina 67 urtera luzatuz populazioa gero eta gehiago bizi delako aitzakiaz; biztanleak gero eta urte gehiagoz kotizatu, orduan eta diru gehiago bilduko dute arka publikoak.

Etorkizunari begira, aipagarria da ugalkortasun indizea dela erabiltzen den elementurik adierazleena, zahartze tasa eta emigrazioarekin batera, noski. Hau horrela izanik, Eupropako proiektzioak ondorengoak izango lirateke:

-Iparraldeko herrialdeak: populazioak iraunkortasunera joko du.

-Europa erdialdea: herrialde hauek iraunkorrak izango dira beti, galerak egongo balira %5ekoak izango lirateke gehienez.

-Alemania: %10-20ko populazio galera emango da

-Mediterraneanarra: %20-30eko populazioa galduko du, betiere emigrazioak sor ditzakeen gorabeherak kontuan hartuta.

-Ekialdeko herrialdeak: hemen ere perspektibak negatiboak dira, %30eko populazioaren galera aurreikusten baita.

***ADIN PIRAMIDE BAT KOMENTATZEKO***

- *Zein ereduri dagokion.*
- *Eredu honen ezaugarriak eta bilakaera.*
- *Bilakaeraren ondorioak: etorkizuna.*
- *Ze herrialde izan liteke?*

## NEKAZARITZA

Gune fisikoak baldintzatzen du hau. Europa, laua, epela eta euritsua izatean, oso leku egokia da nekazaritzarako. Honetan ere faktore historikoek zeresan handia dute, izan ere lurren banaketa oso hedatua egon da hemen historian zehar, eta gaur egun ustiategiak oso zabalduak daude.

### **EUROPAR BATASUNA SORTU ZENETIK, NEKAZARITZAREN GAI-NEKO KONPETENTZIA BRUSELAK DU.**

Helburuak:

1. Europako produktuak kanpoko konpetentziatik babestea, hau da, europar produktuekiko lehentasuna izatea.
2. Barneko produktu guzientzat konpetentzia maila berbera ezartzea. Horretarako, barne mugak ezabatu eta dirulaguntza sistema bat bideratu zen (erretiratuei laguntzeko, jabe berriak formatzeko eta nekazaritza modernizatu eta industrializatzeko).
3. Elikaduraren soberatasuna lortzea. Horretarako, gehiago produzitu beharra dago, jende gutxiago okupatuz. Helburu horri begira, Erromako Itunean hainbat neurri zehaztu ziren.

Lehenengo bi helburuak burutzeko, PAC edo NPB-a sortu zen, bi printzipio nagusietan oinarritua:

- Salneurri eta merkatua kontrolatzea, prezioek gorabehera handiak pairatzen dituztenez, nekazariari etekin minimo batzuk aseguratzeko.
- Giza egitura eta ustiategiak, hots, hauen transformakuntza eta nekazari zaharren erretiroa fideratzea finantziazio oso baten bidez, ekoizpena biderkatzeko aburuz.

NPBk arrakasta izan zuen eta Europar Batasuna munduko lehen nekazal potentzia bilakatu da, baina hala ere hainbat arazo azaldu dira:

- a) Superproduktzioa. Adibidez, esnearen sektorean. Honi aurre egiteko, gehienezko kuota ezarri zaizkie abeltzainei.
- b) Desorekak. Herrialde guzietan ez daramate erritmo bera industrializazio prozesuan.
- c) Lurralde urbano eta ruralen arteko desoreka handiak.

Nekazaritzak Europako biztanleriaren % 5 inguru okupatzen du, BPGren % 3 suposatzen duelarik. 10 milioi nekazari daude Europan, eta ia beste hainbeste ustiategi, oro har nekazaritza familiarra bideratzen baita.

Azken hauek orokorrean txikiak dira, helburu nagusia autosufizientzia delarik. Beraz, handitzea beharrezkoa da produktio minimo bat lortzeko, makineria justifikatzeko, etab. Honetarako, nekazal kopurua gutxitu eta lur horiek aurrera ateratzeko oportunitate gehiago duten nekazariari pasako zaizkie, merkatuan konpetitiboagoak izateko ("camara de gas" delako prozesua). 80. hamarkadan herrialde batzuk Europar Batasunean sartu (Portugal, Espainia eta Frantzia) eta Ha-en media jaitsi egin zen. Hala ere, lehen aipatutako prozesua ez zen gelditu eta gaur egun ere jarraitzen duela esan daiteke, izan ere, ustiategiaren desagertzearen prozesua jarraitzen du.

Eskulanari dagokionez, lehen aipatu bezala 10 miloi ustiategi daude, gehienak familiarrak (baserri estilokoak), beraz nekazari bat edukiko genuke gutxienez ustiatetik. Arlo honetako desberdintasunak hainbat faktoreengatik daude baldintzatuak:

-Populazioa: ustiategi kopuru txikiadutenak dira herrialde konpetitiboenak, Europaren kasuan, erdialdea %1-3 tartean. Periferian, aldiz, %15-20 aurki daiteke. Helburua ustiatzeko kapazitate handiko ustiategi kopuru txikia izatea da, populazio oso elikatzeko haina emango lukeena. Honek periferiarekiko desoreken jarraipena ekarriko zukeelarik.

-Formakuntza: Holandan adibidez %95 ekoa da, Portugalen, aldiz, %5ekoa.

-Ekoizpena: intentsiboa, tropikala, estensiboa (hau hegoaldean batez ere).

-Eskulana: herrialde asaliaratuetan intentsiboa izaten da gehienetan (EH-n adibidez, emigrante geroz eta gehiago kontratatzen dira) eta herrialde familiarretan, aldiz, estentsiboa.

## **NEKAZAL EKOIZPENAREN GEHIKETA:**

Erreferente hau hainbat printzipioetan oinarritua dago:

-Esplotazio espezializatuak: modu honetan, aktibitate bakarrean espezializatzen bagara, ekoizpen gehiketa errazagoa da.

-Mekanizazioa: behin espezializazio bat aukeratuta, hau errazago gertatzeko, mekanizazioa ezarri beharko litzateke, produkzioaren hazkunde nabaria ekarriko lukeena.

-Elikagai industriarekin lotura: honek eginduko dio baserritarrari zer eta nola produzitu, honek erosiko baitzikio produktuak baserritarrari.

Prozesu guzti honen ondoren produkzioa igo egingo da,. Baina ustiategien %95 desagertu eta %5ak iraungo du, konpetitiboak bihurtuko direlako (oso industrialak). Gainera, ekoizpen zonalde batzuen sorrera ere bideratuko da (amerikanoek martxan duten produkzio ekoizpen gerretara hurbiltzen ari gara – luraren abantailak aprobetsatzeko). Espezializazio zonaldeak:

1) ZEREALAK. Garia, garagarra eta artoa; gero eta gehiago, soja ere bai. Ustiategi handikoak izaten dira, eta eremu hotzetara oso ondo egokitzen dira. Zonalde lauetan lantzen dira batez ere, aise mekanizatzen ahal diren eremuetan: Frantzia erdialdea, Danimarka, Polonia, Ukraina, Errusia, Espainia, ...

2) ABELZAINZA. Arazoak: superprodukzioa eta eraldaketa handiak jaso ondoren bideratutako produkzioaren kontrol hertsia. Esne behia. Europa atlantiarrean, Amburgo, Dinamarka, Austria eta hainbat mendi zonaldean (Alpeak).

3) ARDIA. Gaztela, Sardinia, Sizilia, Suiza, Apeninoak, Pirineoak, Alemania, Glizia, ... Bereziki Holanda eta Dinamarka dira konpetitiboenak (robotikan sartuak). Sektore nahiko tradizionala da, transformazio gutxikoa, baina azken urteetan transformazio handia sufritu du, batez ere arraza aldaketetan.

4) ZERRIA. Etxaldeetan hazten dira, eta ez dute lurrik eskatzen (nahiko intentsiboak). Tradizionalki Alemanian, Errusia eta Holandan, baina oso kutsagarriak dira; herrialde horietan araudiak gogortzean, gero eta gehiago Kataluniara mugitzen ari dira.

5) MIXTOAK. Abelzaintza eta nekazaritza konbinatzen dituztenak. Mediterraneoan eta Iparraldean ematen da.

6) MAHASTIA. Ardoa. Oso sektore espezializatua da. Inguru oso konkpetitiboak: Bordele, Champagne, Oporto, Duero, Errioxa.

## **ONDORIOAK**

Emaizta onenak, beti bezala, Europako zentru ekonomikoan eta Danimarkan ematen dira; errenta altuak, nekazal populazio gutxi, langile asalariatuak (ez familian oinarritutako ustiategiak) eta formakuntza espezifikoa aurkitzen ahal dira. Periferian, emaitza horiek kaskarragoak dira; izan ere, formakuntza txikiagoa, ustiategi txikiagoak eta ondorioz emaitza txikiagoak dituzte, lehen aipatutako ustiategi handiko zonalde txikien salbuespenekin.